

Nr 251.

Av herr **Branting**, *angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.*

Nu gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete har efter sin tillkomst den 17 juni 1916 vid flera olika tillfällen varit föremål för ändringar i olika avseenden. Trots de förbättringar, som härigenom uppnåtts, kan lagen i dess nuvarande lydelse i vissa avseenden icke sägas på ett effektivt sätt tillvarataga ens de intressen, som lagstiftaren avsett att skydda.

Bestämmelse om i vilka fall ersättning skall utgå återfinnes i 6 §, där det bl. a. stadgas: »Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall på grund av försäkringen till honom i ersättning utgivas: 1) *om olycksfallet medfört sjukdom*, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan» etc.

Jag vill här fästa uppmärksamheten på det kausalsammanhang mellan den yttre skadan och den därav förorsakade sjukdomen, som skall styrkas för att motsvara lagens uttryck, att olycksfallet *medfört* sjukdomen. Svårigheter att tolka stadgandet uppstå ofta, då den ursprungliga skadan någorlunda läkes, men det så småningom ur skadan utvecklar sig en följsjukdom, såsom tuberkulos, hudexem, svulster, ledförändringar, traumatiska nevroser o. dyl. Sådana följsjukdomar hava oftast för den skadade bestående och ytterst ödesdigra följder, men just i dessa fall inträffar det ej sällan, att den skadade *icke* anses berättigad till ersättning från försäkringsinrättningen. Försäkringsrådet tolkar ordet »medfört» så strängt, att rådet fordrar i det närmaste fullt bindande bevisning för sambandet mellan olycksfallet och följsjukdomen. Det kan exempelvis lätt förekomma, att ett yttre svårartat våld å ryggraden icke anses hava »medfört» t. ex. en efterföljande ryggradstuberkulos. Saken är nämligen den, att full bevisning för det medicinska sammanhanget över huvud taget icke står till buds på läkarvetenskapens nuvarande ståndpunkt. Frågan är då helt enkelt den, om i alla dessa fall denna bevisomöjlighet skall läggas enbart den skadade till last och leda till att han lämnas utan ersättning.

Till belysande av frågan vill jag erinra om ett nyligen förekommet rättsfall, refererat i N. J. A. 1931 not. A. nr 104. Efter ett benbrott, förorsakat genom arbetsgivarens vållande, uppstod på det skadade stället en hudsjukdom, som ledde till arbetsoförmåga. Högsta domstolen utdömde på talan av den skadade ersättning såväl för den ursprungliga skadan som ock för följsjukdomen och detta ehuru tidigare försäkringsrådet kommit till motsatt resultat i fråga om följsjukdomen. Sambandet mellan skadan och följsjukdo-

men uttrycktes av en läkare med orden: »att det vore 'icke osannolikt' att hudförändringen vore en ren följd av skadan.» I ett annat läkareintyg heter det, att den omständigheten, att hudförändringen börjat vid brottstället och där kvarblivit, »talar direkt för», att hudförändringen är en följd av skadan. Slutligen har en tredje läkare, som anlitats av försäkringsrådet, anfört: »Man kan visserligen resonera som så, att hade icke olycksfallet inträffat, så hade möjligen eller sannolikt icke exantheme uppkommit. Huden kan möjligen hava varit mera ömtålig efter olycksfallsskadan.» På denna sistnämnda läkares utlåtande avtog försäkringsrådet yrkandet om olycksfallsersättning för följsjukdomen, men icke desto mindre har högsta domstolen sedermera i skadeståndsväg bifallit samma yrkande.

Tankegången i högsta domstolens utslag synes vara den, att den ursprungliga skadan väsentligt nedsatt den skadades motståndskraft mot sjukdomen och därigenom möjliggjort dennas utbrott. Det är givet, att läkarvetenskapen icke kan i alla dess olika faser klarlägga sjukdomens förlopp och steg för steg förklara, huruledes det ena momentet är en följd av det andra. Men denna omöjlighet att på vetenskapens nuvarande ståndpunkt gå i god för en absolut visshet beträffande orsakssammanhanget leder till ohållbara konsekvenser för de skadade. Högsta domstolen har därför funnit sig böra slå in på den vägen, att, så snart en viss grad av sannolikhet finnes och orsakssammanhanget rent lekmanmässigt ter sig bindande, utdöma ersättning. Man godtar här såsom tillfyllestgörande bevisning den sannolikhetsgrad, med vilken en läkare på vetenskapens nuvarande ståndpunkt kan uttala sig i frågan.

Det angivna spörsmålet är icke i främsta rummet en juridisk tolkningsfråga och ej heller en medicinsk fråga, utan framför allt en social lagstiftningsfråga. Lämnas den av en dylik följsjukdom drabbade utan hjälp, faller han lätt nog fattigvården till last. Men icke nog härmed. Han lämnas samtidigt i regel utan tillfälle till en sjukbehandling, varav han kunnat begagna sig, om han varit berättigad till ersättning i olycksfallsförsäkringsväg, och får därför ofta ej i tid bot för sjukdomen.

Vad här ovan angivits gäller även om det fall, där en av *föregående sjukdom* försvagad lem eller kroppsdel drabbas av en yttre skada. Försäkringsrådet har då ej sällan avslagit ersättningsyrkandet under förmenande, att olyckshändelsen ej *ensamt* medfört den svårartade följden. Även här talar billigheten för att medge olycksfallsersättning. Enligt mitt förmenande bör sålunda ersättning tillerkännas av olycksfall drabbad person, så snart olycksfallet med viss grad av sannolikhet varit en bidragande orsak till skadan.

I 21 § i nu ifrågakvarande lag föreskrives skyldighet för arbetsgivare eller arbetsföreståndare att, när olycksfall inträffat, göra skriftlig anmälan till vederbörande försäkringsinrättning, enligt av riksförsäkringsanstalten fastslaget formulär. I de formulär, som användas för dylika anmälningar, finnes en kolumn upptagande olika frågor om *orsaken till olycksfallet* och dettas förlopp. Genom dessa frågor erbjudes möjlighet att erhålla upplysning i två

avseenden. Dels kan av svaren framgå, att den skadade gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, i vilket fall den honom tillkommande ersättningen kan ned sättas. Dels åter kan genom svaren ledning erhållas för bedömande av frågan, huruvida olycksfallet föranletts av sådana förhållanden, att någon person kan anses vållande till eller eljest skadeståndsskyldig för den inträffade olyckan. En dylik skadeståndsskyldighet kan även komma att åvila arbetsgivare, för den händelse han underlåtit att vidtaga effektiva skyddsåtgärder eller eljest eftersatt sina skyldigheter. Då arbetsgivaren nu är den, som skall ifylla formulären, kan han således bliva nödsakad att yttra sig om förhållanden, som äro av betydelse för bedömande av hans eget ansvar för det inträffade, vilket knappast kan vara lämpligt. Önskvärt är därför att skyldighet att lämna upplysning om de sannolika orsakerna till olyckan även obligatoriskt må tillkomma andra personer. Särskilt lämpliga för detta uppdrag torde de i 1912 års lag om arbetarskydd nämnda arbetarombuden vara, även av det skäl att härigenom hos dem skulle kunna uppväckas ett större intresse för effektiva skyddsanordningar på arbetsplatserna. En dylik anordning skulle med säkerhet komma att medföra en effektivare kontroll över skyddsanordningarna, vilket i sin tur uppenbarligen skulle väsentligt nedbringa det nästan katastrofalt stigande antalet olycksfall i arbete.

Önskvärt torde vidare vara, att den skadade eller eventuellt hans efterlevande erhåller samma rätt som enligt 21 § tredje stycket tillagts försäkringsinrättningen och försäkringsrådet, eller att hos polismyndigheten i orten kunna påkalla undersökning angående olycksfallet. Från försäkringsinrättningarnas sida påkallas undersökning i regel endast då anledning förekommer till antagande att den skadade genom egen grov vårdslöshet medverkat till skadan, i vilket fall ersättningen jämkas nedåt. Det måste nämligen anses såsom betydelsefullt att bristfälliga anordningar, som innebära en ständigt fara för nya olycksfall, bliva föremål för undersökning. Därjämte är det otvivelaktigt av stor betydelse för den skadade att kunna påräkna polismyndighetens bistånd för utredning av frågan om rätt till skadestånd för honom, på samma sätt som nu sker vid alla olyckshändelser vid trafik med motorfordon. Då försäkringsinrättningarna i regel icke torde kunna bevaka den vid olycksfall i arbete skadades rätt i nu nämnt avseende, bör den skadade själv hava möjlighet att påkalla dylik polisutredning.

I de mål i försäkringsrådet, som avse fastställande av livränta, utgör tvisteföremålets värde ofta mycket avsevärda belopp och således icke sällan överstigande de summor, om vilka rättegång föres inför allmän domstol. Rättegång inför försäkringsrådet föres då emellan å ena sidan den livränteberättigade och å andra sidan vederbörande försäkringsinrättning. Vid denna rättegång förekommer icke sällan, att den ersättningsberättigade anlitar juridiskt biträde för talans utförande. Expeditionsförfarandet inom försäkringsrådet åstadkommer emellertid en viss olikhet i behandlingen av de tvistande parterna. Den ersättningssökandes handlingar pläga regelmässigt kommu-

nieras försäkringsinrättningen, under det att motsvarande förmån icke åtnjutes av den enskilde parten beträffande det processmaterial, som från försäkringsinrättningens sida lägges under försäkringsrådets prövning. Häri genom sker till synes ett avsteg från den allmänna rättegångens principer, att dömande myndighet icke må fästa avseende vid sådant processmaterial, över vilket motparten icke beretts tillfälle att yttra sig. Det skulle därför vara önskvärt att åtminstone i de fall, då anhållan därom framställes, enskild part blir delgiven motpartens utredning. Om part företrädes av till exempel ledamot av advokatsamfundet, torde det icke ingiva större betänkligheter att tillhandahålla denne de från försäkringsbolaget ingivna handlingarna, än att den enskilde partens handlingar tillställas enskilt försäkringsbolag.

Då detta arrangemang hittills icke vederligen tillämpats, har ombud för part i vart fall varit i behov av underrättelse om att utredning inkommit från försäkringsinrättningen. Då i sådant fall framställning gjorts, att kommissionären hos försäkringsrådet skulle mot stadgad ersättning meddela underrättelse, då sådan utredning inkommit, och att kommissionären skulle ombestyra avskrift av handlingar, har det uppgivits, att verket skulle sakna kommissionär, och att part således icke med säkerhet kunde påräkna att få underrättelse om ingivandet av motpartens utredning. Det synes mig tydligt, att utredningsarbetet under dessa förhållanden i hög grad försvåras och möjligheterna i hög grad ökas för försäkringsinrättningarna att få återopad utredning prövad, innan den enskilde parten haft tillfälle att bemöta, beriktiga och motbevisa, vad som andragits av försäkringsinrättningen.

De enskilda parternas möjligheter i rättegången inför försäkringsrådet att tillvarataga sina intressen försämras ytterligare jämväl därav, att de enligt hittills gällande praxis icke fått sina utredningskostnader ersatta, även då enligt försäkringsrådets dom vederbörande försäkringsinrättning obehörigen vägrat utbetala yrkad ersättning. Med tanke därpå att de enskilda rättssökande, som hava att utföra sin talan inför försäkringsrådet, regelmässigt befinna sig i en svag ekonomisk ställning, särskilt i jämförelse med försäkringsbolagen, är det tydligt, att de ersättningsökande med denna ordning löpa fara att lida kännbar rättsförlust.

Med stöd av vad jag sålunda anfört får jag yrka,

att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning i ovan angivna hänseenden, samt om möjligt till nästa riksdag framlägga förslag till ändring i ovan nämnda avseenden av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Stockholm den 22 januari 1932.

G. Branting.